

Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών Αριθ. 2223/2015

Δικαστής: Α. Καλατζή, Πρόεδρος Πρωτοδικών

Εισηγητής: Μ. Φίλιππας, Πρωτοδίκης

Δικηγόροι: Π. Νικολόπουλος, Μ. Μανουσάκη

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 55 § 1, 2 § 1, 4 § 1, 3 και 12 § 2 του ν. 2121/1993 «περί πνευματικής ιδιοκτησίας, συγγενικών δικαιωμάτων και πολιτιστικών θεμάτων» προκύπτει ότι οι πνευματικοί δημιουργοί με τη δημιουργία του έργου, αποκτούν σ' αυτό πνευματική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει, ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, αφενός το δικαίωμα εκμετάλλευσης αυτού, στο οποίο περιλαμβάνεται κυρίως η αναπαραγωγή του έργου και η παρουσίασή του στο κοινό (περιουσιακό δικαίωμα) και αφετέρου το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού (ηθικό δικαίωμα) προς το έργο, όπως το τελευταίο (έργο) προσδιορίζεται λεπτομερώς στη διάταξη του άρθρου 2 § 1 του παραπάνω νόμου. Ως έργο νοείται κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή προσιτή στις αισθήσεις και προστατεύεται από την πνευματική ιδιοκτησία, εφόσον ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις της γενικής ρήτρας, δηλαδή εφόσον είναι πρωτότυπο. Αναπαραγωγή, δε, ενός πνευματικού έργου, κατά πάγια θεωρία, είναι η ενσωμάτωση του πνευματικού έργου σε σταθερά αντίτυπα καθ' οιονδήποτε τρόπο, η οποία το καθιστά προσιτό στις αισθήσεις (βιβλίο, περιοδικό, φιλμ, βάση δεδομένων κ.ά.).

Ειδικά, στο περιεχόμενο του ηθικού δικαιώματος του δημιουργού περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η εξουσία δημοσίευσης του έργου και η εξουσία αναγνώρισης της πατρότητας (ΕφΑθ 8138/2000 ΔΕΕ 2001. 60, ΕφΑθ 7458/1999 ΕπισκΕμπΔικ 2000. 749). Ως περιεχόμενο του δικαιώματος δημοσίευσης νοείται η αποκλειστική εξουσία του δημιουργού να αποφασίσει αν, πότε και με ποια μορφή θα γίνει το έργο πρώτη φορά προσιτό στο κοινό, εξαντλείται δε με την πρώτη δημοσίευση μόνο ως προς τη συγκεκριμένη μορφή του έργου (βλ. Λ. Κοτσίρη, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, σ. 138 επ.). Πέραν αυτών, στο ηθικό δικαίωμα περιλαμβάνεται και το δικαίωμα του δημιουργού να απαιτήσει σεβασμό στην ακεραιότητα του έργου, και δη, σύμφωνα με το άρθρο 4 § 1 περ. γ' ν. 2121/1993, το δικαίωμά του να απαγορεύσει όχι μόνο την περικοπή ή τροποποίηση του έργου, αλλά και κάθε προσβολή του ίδιου του δημιουργού οφειλόμενη στις συνθήκες παρουσίασης του έργου στο κοινό. Οι προσβολές αυτές που αναφέρονται στις συνθήκες παρουσίασης οφείλονται σε ποιοτικά κριτήρια και μπορεί να αναφέρονται ακόμα και στην τοποθέτηση ενός έργου σε ακατάλληλο χώρο ή στη χρήση του έργου για διαφημιστικούς λόγους χωρίς την άδεια του δημιουργού, η δε εξουσία περιφρούρησης έναντι αυτών παραμένει συνδεδεμένη με την προσωπικότητα του δημιουργού, ακόμα και αν έχει μεταβιβάσει το περιουσιακής φύσης δικαίωμά του (βλ. Δ. Κ αλλινίκου, Πνευματική Ιδιοκτησία και Συγγενικά Δικαιώματα, σ. 133 επ.). Τέλος, κατά την διάταξη του άρθρου 65 § 1 του ν. 2121/1993, σε κάθε περίπτωση προσβολής της πνευματικής ιδιοκτησίας ή του συγγενικού δικαιώματος ο δημιουργός ή ο δικαιούχος του συγγενικού δικαιώματος δύναται να αξιώσει την αναγνώριση του δικαιώματός του, την άρση της προσβολής και την παράλειψη της προσβολής εις το μέλλον, κατά δε την § 2 του αυτού άρθρου όποιος υπαίτια προσέβαλε την πνευματική ιδιοκτησία ή τα συγγενικά δικαιώματα άλλου, υποχρεούται σε αποζημίωση και ικανοποίηση της ηθικής βλάβης.

Η ενάγουσα ιστορεί στην υπό κρίση αγωγή της ότι είναι φιλόλογος, διδάκτωρ φιλοσοφίας και συγγραφέας και υπό την τελευταία αυτή ιδιότητα μεταβίβασε με το από 27.2.2002 συμφωνητικό στην εταιρεία με την επωνυμία» και το διακριτικό τίτλο «.....» τα δικαιώματα επί κειμένων της προκειμένου να εκδοθεί λεύκωμα με θέμα τη διαχρονική παρουσία της Ελλάδας ως κοιτίδας πολιτισμού, στο οποίο τα κείμενα θα πλαισιώνονταν από φωτογραφίες του

Συμφωνήθηκε δε ρητά ότι η όλη τυπογραφική εμφάνιση του τόμου θα είναι αποτέλεσμα συνεργασίας του εκδότη με τη συγγραφέα. Το έτος 2009 η ενάγουσα διαπίστωσε ότι το βιβλίο διένειμε πλέον στην αγορά η εναγόμενη εταιρεία, με αλλαγμένο εξώφυλλο κουβερτούρα, αντί αυτών που η ίδια είχε επιλέξει από κοινού με την εκδότρια εταιρεία, ώστε να σχετίζονται και να αποδίδουν το πνεύμα των κειμένων, προσβάλλοντας με τον τρόπο αυτό το ηθικό δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας της να προστατεύει την ακεραιότητα του έργου της. Για τους λόγους αυτούς ζητεί: α) να αναγνωριστεί ότι η εναγόμενη προσβάλλει το ηθικής φύσεως δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας στην ειδικότερη έκφασή του της αξίωσης προστασίας της ακεραιότητας του έργου της, β) να άρει την προσβολή και να την παραλείπει στο μέλλον, ήτοι, όπως το αίτημα αυτό ορθά εκτιμάται, να αποσύρει από την αγορά τα αντίτυπα του βιβλίου με τα μη εγκεκριμένα εξώφυλλο και κουβερτούρα και να θέσει σε κυκλοφορία άλλα, τα οποία έχουν την αρχική μορφή, γ) να υποχρεωθεί η εναγόμενη να της καταβάλει ως χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που υπέστη το ποσό των 30.000,00 ευρώ, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής, και δ) να καταδικαστεί η εναγόμενη να της καταβάλει τη δικαστική της δαπάνη. Με το περιεχόμενο αυτό και αιτήματα η αγωγή αυτή, για το καταψηφιστικό αντικείμενο της οποίας έχει καταβληθεί το νόμιμο τέλος δικαστικού ενσήμου με τις υπέρ τρίτων προσαυξήσεις (βλ. τα υπ' αριθ. ..., ... και ... παράβολα αγωγού με τα επικολημένα σε αυτά ένσημα), παραδεκτά κατατέθηκε και εισάγεται για να συζητηθεί ενώπιον αυτού του Δικαστηρίου, που είναι σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 18, 25 § 2 ΚΠολΔ, 3 § 26 ν. 2479/1997 και την υπ' αριθ. 50726/19.5.2006 απόφαση του Γ.Γ. του Τπ. Δικαιοσύνης με την οποία συμπληρώθηκε ο Κανονισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας του Πρωτοδικείου Αθηνών σύμφωνα με την υπ' αριθ. 2/2006 απόφαση της Ολομέλειας αυτού, καθ' ύλη, κατά τόπο και λειτουργικά αρμόδιο να τη δικάσει κατά την τακτική διαδικασία (208 επ. ΚΠολΔ), είναι ορισμένη και νόμιμη, στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 346, 914, 932 ΑΚ, 1, 2, 3, 4, 65 § 1 ν. 2121/1993, 70, 176 ΚΠολΔ, και πρέπει να εξεταστεί και ως προς την ουσιαστική της βασιμότητα. Από την ανωμοτί εξέταση της ενάγουσας και την ένορκη κατάθεση της μάρτυρος της εναγόμενης στο ακροατήριο, που περιέχονται στα ταυτάριθμα με την παρούσα απόφαση πρακτικά της δημόσιας συνεδρίασης του Δικαστηρίου, και από όλα τα έγγραφα και φωτογραφίες που προσκομίζουν και επικαλούνται οι διάδικοι, αποδεικνύονται τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Η ενάγουσα είναι φιλόλογος, διδάκτωρ φιλοσοφίας και συγγραφέας. Στο έτος 2002 κατήρτισε και υπέγραψε με αντισυμβαλλόμενη την εταιρεία με την επωνυμία «.....» και το διακριτικό τίτλο «.....» (στο εξής θα αναφέρεται ως η εκδότρια εταιρεία) το από 27.2.2002 ιδιωτικό συμφωνητικό, με το οποίο η εταιρεία ανέλαβε την έκδοση ενός πολυτελούς τόμου με κείμενα της ενάγουσας και θέμα τη διαχρονική παρουσία της Ελλάδας ως κοιτίδας πολιτισμού. Συμφωνήθηκε δε ρητά ότι 20 ως 150 από τις 280 - 300 σελίδες του έργου θα αποτελούνταν από φωτογραφικό υλικό που θα αξιολογούνταν από κοινού από τους συμβαλλόμενους, και ότι η όλη τυπογραφική εμφάνιση του τόμου (τίτλος, διάταξη κειμένων, τύπος γραμματοσειράς, εξώφυλλο, κεφαλαιογράμματα, στάχωση κ.λπ. θα ήταν αποτέλεσμα συνεργασίας των συμβαλλομένων.

Πράγματι εκδόθηκε το έτος 2003 ο πολυτελής δίγλωσσος τόμος με τον τίτλο «.....», με κείμενα της ενάγουσας ως συγγραφέως, στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα, και φωτογραφίες

του Επιλέχθηκε δε από κοινού από την ενάγουσα και την εκδότρια το εξώφυλλο, το οποίο αποτελείτο στο κέντρο από μία φωτογραφία αγροτικών κυκλαδίτικων κτισμάτων με θέα στη θάλασσα και φόντο σε γεώδες χρώμα, με φόντο (που κάλυπτε το μεγαλύτερο μέρος) αχνή απεικόνιση γαλλικού χαρακτηριστικού στο κάτω ήμισυ και φωτογραφίας μικρών παιδιών σε κυκλαδίτικο καλντερίμι στο άνω, τα γράμματα ήταν κυανά και μαύρα, το δε κάλυμμα (κουβερτούρα) που το κάλυπτε είχε μία φωτογραφία παλαιάς ξύλινης εξώπορτας κυανού χρώματος με μεταλλικό πόμολο και ρόπτρο σε σχήμα χεριού και μία κλειδαρότρυπα δεξιά, ενώ τα γράμματα ήταν χρώματος χρυσαφί και λευκού. Επιλέχθηκαν δε τα συγκεκριμένα, διότι κατά τη γνώμη της συγγραφέως αντιπροσώπευαν το πνεύμα των κειμένων του βιβλίου, αποτελούσαν δε κατά την έκφραση που η ίδια χρησιμοποίησε στο ακροατήριο «οπτική περίληψη», αφού τόσο η απεικόνιση κυκλαδίτικων κτισμάτων, όσο και η ξύλινη θύρα εξέφραζαν στοιχεία ελληνικής αρχιτεκτονικής που η ίδια θεωρεί σημαντικά, και οδηγούσαν κατ' αυτήν τον αναγνώστη σε συγκεκριμένη αντίληψη για το βιβλίο. Ακολούθως, όμως, το έτος 2006, η εκδότρια κατήρτισε με την εναγόμενη εταιρεία το από 15.12.2006 ιδιωτικό συμφωνητικό, με το οποίο παραχώρησε στην τελευταία τα δικαιώματα της έκδοσης, και συμφωνήθηκε ρητά ότι η εναγόμενη θα έχει δικαίωμα να αλλάξει το εξώφυλλο με τη συναίνεση του φωτογράφου της έκδοσης. Η εναγόμενη, δε, προχώρησε στην κυκλοφορία του βιβλίου στην αγορά με αλλαγμένο εξώφυλλο, χωρίς να προβεί σε οποιαδήποτε συνεννόηση με την ενάγουσα, και συγκεκριμένα έθεσε ως εξώφυλλο την προηγούμενη κουβερτούρα (κάλυμμα) της παλαιάς ξύλινης εξώπορτας ανεστραμμένη, έτσι ώστε η κλειδαρότρυπα να είναι από τα αριστερά και τα γράμματα από χρυσαφί μετατράπηκαν σε γαλάζια, ενώ επέλεξε και χρησιμοποίησε δύο νέες κουβερτούρες (καλύμματα), αρχικά φωτογραφία τμήματος δάσους με πράσινα και καφετί δέντρα και στο βάθος μικρό σπίτι και μεταγενέστερα μία φωτογραφία ενός αγρού με στάχια, ένα δέντρο και στο βάθος θάλασσα, ουρανό και σύννεφα (αμφότερες προερχόμενες από τα περιεχόμενα του βιβλίου). Σημειωτέον δε ότι εξακολουθούσε να αναφέρεται ως εκδότρια εταιρεία όχι η εναγόμενη αλλά η αρχική εκδότρια εταιρεία, η δε ενάγουσα αντιλήφθηκε την αλλαγή αυτή περί τα μέσα Μαΐου του έτους 2009.

Εξέθεσε δε η ενάγουσα στο ακροατήριο ότι, τα νέα εξώφυλλο και κάλυμμα δεν ανταποκρίνονται στις αισθητικές της προτιμήσεις και δεν αντιπροσωπεύουν τα κείμενά της. Διότι στο μεν νέο εξώφυλλο, η φωτογραφία, καίτοι είχε χρησιμοποιηθεί αρχικά στο κάλυμμα του τόμου, ήταν ανεστραμμένη και αλλοιωμένη, με αλλαγή χρωμάτων στα γράμματα στους τίτλους, οι δε φωτογραφίες που χρησιμοποιήθηκαν στα νέα καλύμματα, και έδιναν την πρώτη εντύπωση στον αναγνώστη, ήταν τυχαίας επιλογής και δεν εξέφραζαν την ποικιλία των κειμένων και των θεματικών του. Με τον τρόπο αυτό, αλλάζοντας το εξώφυλλο και το κάλυμμα, η εναγόμενη δεν παρενέβη στο ίδιο το έργο της ενάγουσας, που αποτελείται από τα κείμενά της, αλλά στον τρόπο παρουσίασης του έργου στο κοινό (η παραδοχή άλλωστε ότι το έργο είναι σύνθετο και αποτελείται και από τις φωτογραφίες θα οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι θα έπρεπε να έχει ασκήσει την αγωγή από κοινού με το συνδημιουργό φωτογράφο). Οι προσβολές αυτές, άλλωστε, που αναφέρονται στις συνθήκες παρουσίασης οφείλονται, όπως εκτέθηκε στη μείζονα πρόταση, σε ποιοτικά κριτήρια, και δεν αρκεί οποιαδήποτε παρέκκλιση από τη βούληση του δημιουργού (αντιθέτως οποιαδήποτε παρέμβαση στο ίδιο το έργο στοιχειοθετεί παράβαση του άρθρου 4 § 1 γ' ν. 2121/1993).

Εν προκειμένω, δε, οι φωτογραφίες των νέων καλυμμάτων, σε αντίθεση με όσα εκτέθηκαν στην αγωγή, προέρχονταν από το ίδιο το βιβλίο, το δε νέο εξώφυλλο αποτελούσε μεν αλλοιωμένη έκδοχή του παλαιού καλύμματος, ωστόσο οι αλλαγές δεν κρίνονται από το Δικαστήριο ως

σημαντικές, αφού η ενάγουσα τόσο στο δικόγραφο και τις προτάσεις της, όσο και στο ακροατήριο δεν εξήγησε για ποιο λόγο αυτές δεν ήταν αντιπροσωπευτικές του έργου, παρά αναφέρθηκε με αόριστο τρόπο στο χαρακτήρα των φωτογραφιών που η ίδια είχε επιλέξει ως αντιπροσωπευτικών του έργου, με αναφορά σε στοιχεία της κυκλαδίτικης αρχιτεκτονικής. Άλλωστε, αποδείχθηκε ότι οι αλλαγές αυτές έγιναν καλόπιστα, για να προβληθεί καλύτερα το βιβλίο και να έχει μεγαλύτερη εμπορική επιτυχία, και με κανένα τρόπο η ενάγουσα δεν ισχυρίστηκε ότι ο τρόπος αυτός παρουσίασης του συγγραφικού της έργου ήταν μειωτικός για αυτό.

Η δε συμβατική πρόβλεψη για συνεργασία της με την εκδότρια εταιρεία όσον αφορά την μορφή του βιβλίου, ουδόλως επηρεάζει την παρούσα δίκη, αφού δεν δημιουργεί υποχρεώσεις για την εναγόμενη, όπως επίσης είναι αδιάφορη η τυχόν ευθύνη της αρχικής εκδότριας εκ της συμπεριφοράς της έναντι της ενάγουσας ή τυχόν οφειλές αυτής ή και της εναγομένης ακόμα για συγγραφικά δικαιώματα. Κατ' ακολουθίαν όλων των ανωτέρω, πρέπει η αγωγή να απορριφθεί ως ουσία αβάσιμη, και να καταδικαστεί η ενάγουσα κατ' άρθρο 176 ΚΠολΔ, λόγω της ήττας της, να καταβάλει στην εναγόμενη τη δικαστική της δαπάνη, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο διατακτικό.

Για τους λόγους αυτούς

Δικάζει κατ' αντιμωλία των διαδίκων.

Απορρίπτει την αγωγή.

Καταδικάζει την ενάγουσα να καταβάλει στην εναγόμενη ως δικαστική της δαπάνη το ποσό των εξακοσίων (600,00) ευρώ.